

Nieuwsbrief

Stedenband

Leiden

-

Torun

2016 nummer 1, mei

Water verbindt Leiden en Torun

Dit jaar wordt er aan de ontvangst van twee bussen Polen uit Torun een heus thema gekoppeld; water of woda. Water is iets wat beide steden verbindt, vanwege respectievelijk de Rijn door Leiden en de Wisla door onze zusterstad.

Op donderdag 26 mei is er een lezing in de Loge over 'Nederland en de strijd tegen het water', gevolgd door een bezoek aan het Hoogheemraadschap van Rijnland. Aansluitend worden de gasten ontvangen op het stadhuis. Verder zal er op die dag ongetwijfeld ook langs Leidse grachten gewandeld worden.

Vrijdag 27 mei is er een excursie gepland naar het Zeeuwse Neeltje Jans en Den Briel. Het park is vernoemd naar een boot die op een zandplaat is vastgelopen

en ook de naam "Neeltje Jans" droeg. Dit is overigens de oude benaming van de beschermgodin "Nehalennia". Het is een opgehoogde zandplaat, die fungeerde als een werkeiland en zodoende onderdeel werd van de Oosterscheldekering.

Na het voltooiën van de Deltawerken werd er in 1980 van de overgebleven pijler een attractiepark gemaakt, wat tevens dienst doet als informatie- en expositieruimte. Hier wordt het verhaal verteld en beleefd over de Nederlandse strijd tegen het water (en de wind).

Meer dan de helft van ons land ligt onder de zeespiegel en het dieptepunt in onze historisch gevecht tegen het water was de Watersnoodramp op 31 januari 1953. De discussie over de Deltawerken kwam daarmee in een stroomversnelling en al snel daarna werd gestart met het aanleggen van een verdedigingssysteem in Nederland om de veiligheid te vergroten en de kans op dergelijke rampen bij hoogwater te verkleinen.

De Watersnoodramp gaf zagezegd de doorslag en na het voltooiën van de werken werd de kans hierop van eens per 80 jaar verkleind tot eens per 4000 jaar.

Na de aanleg was er overigens geen sprake meer van getijden en er waren consequenties voor flora en fauna. Daarom heeft men gekozen voor zowel gesloten als doorlaatbare dammen tussen Zuid-Holland en de Zeeuwse eilanden.

Alternatief was om over ruim 1000 kilometer dijk lengte de dijken te verhogen of verstevigen. Die optie liet men varen en de Deltawet werd aangenomen.

Vanwege bezwaren van gebruikers van de zeearm en de bovengenoemde gevolgen voor de natuur, is er uiteindelijk niet gekozen voor een volledige afsluiting maar voor een halfopen stormvloedkering met schuifdeuren. Enkel bij storm en zeer hoge waterstanden worden deze gesloten.

De grootste stormvloedkering ter wereld trekt veel toeristen uit binnen- en buitenland en dit jaar gaat onze excursie dus naar Neeltje Jans. De groep Polen krijgt een film te zien en wordt rondgeleid. De educatieve functie met betrekking tot de Deltawerken wordt gecombineerd met een attractief karakter en maakt het park zo geschikt voor de gemêleerde, grote groep die we dit jaar uit Torun mogen ontvangen.

In stijl en geheel volgens traditie, wordt het bezoek van de eerste bus gasten op zaterdag 28 mei afgesloten met een rondvaart door Leiden. De tweede bus met jeugd uit Torun gaat dan op zondag nog (water)activiteiten in Amsterdam ondernemen. Nu maar hopen dat alle gasten zich als een vis in het water gaan voelen.

*Amber Zabicki,
Werkgroep lid Stedenband Leiden-Torun*

bezoek gasten uit Toruń 25-28 mei 2016

<p>Woensdag 25 mei 17.00 – 19.00 uur</p>	<p>Ontvangst gasten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aankomst ca. 17.00 uur bij de Petruskerk, Lammenschansweg 40a • Maaltijd met soep en broodjes • Na 18.00 uur kunnen de gasten worden opgehaald
<p>Donderdag 26 mei 10.00 uur 10.00 uur 12.00 – 13.30 uur 14.30 uur 15.30 uur 16.30 uur 18.30 uur 20.00 uur 21.00-23.00 uur</p>	<p>Individueel programma</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stadswandeling, vertrek vanaf het Stadhuisplein • Decoupagecursus, Regenboogkerk, Watermolen 1 • Gezamenlijke lunch met broodjes, koffie/thee in de Loge, Steenschuur 6 <p><i>Vrij</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lezing in de Loge over ‘Nederland en de strijd tegen het water’, • Bezoek aan het gebouw van het Hoogheemraadschap in de Breestraat (Waterbeheersing Leiden en omgeving) • Ontvangst op het stadhuis in de Breestraat door wethouder Frank de Wit • Optreden van het koor van Renate Szeferin • Chinese maaltijd voor de gasten in de Loge, Steenschuur 6 • Vergadering werkgroepen in de Loge, Steenschuur 6 • Optreden Tortilla in de Twee Spiegels, Nieuwstraat
<p>Vrijdag 27 mei 08.00 uur 17.00 uur 20.00 uur 21.00 uur</p>	<p>Excursie</p> <p><i>Gastouders, wilt u uw gast(en) een lunchpakket meegeven?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertrek van de Petruskerk, Lammenschansweg 40a naar de provincie Zeeland voor een bezoek aan Neeltje Jans en de Stormvloedkering • Aansluitend een bezoek aan de oude vestingstad Den Briel • Terugkomst in Leiden, aankomst bij de Petruskerk, Lammenschansweg 40a <p><i>Avondmaaltijd in het gastgezin</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Optreden jongerenkoor Toruń (o.l.v. Renate Szerafin) en jongerenkoor Leiden (o.l.v. Wim de Ru) in de Lokhorstkerk, Pieterskerkstraat 1 • Optreden Tortilla in Het Praethuis, Vrouwenkerkkoorsteeg 9
<p>Zaterdag 28 mei 10.00 uur 11.30 – 12.30 uur 13.00 uur 18.30 uur 21.00 uur</p>	<p><i>De gasten kunnen tot 09.45 uur hun bagage afgeven bij de Loge, Steenschuur 6</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Boottocht door Leiden, vertrek Apothekersdijk 5 met muzikale omlijsting van het Szantykoor • Magdalena Cynk speelt op het carillon van de stadhuistoren • Optreden van het Szantykoor bij De Burcht <p><i>Vrije middag</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • BBQ in de Loge, Steenschuur 6 met optreden van het Szantykoor • Vertrek bus vanaf de Loge naar Toruń

Een Leidse worm in Thorner papieren

Dat hier de oude benaming Thorn voor het hedendaagse Toruń gebezigd wordt, is voor een papierworm vanzelfsprekend. Tot 1919 was immers Duits zó enorm overheersend dat zelfs de meeste Poolssprekenden en -schrijvenden daar geen probleem mee hadden; qua uitspraak is het verschil ook niet eens zo groot.

De archieven van de stad Thorn zijn geweldig groot en goed bewaard. Wie de (Duitstalige) inventaris van bijvoorbeeld het stadsarchief vóór 1919 inziet, zal onder de indruk raken. Wel wordt het nu steeds lastiger omdat alle nieuwere beschrijvingen in het Pools zijn, en als je daar geen letter van begrijpt... Maar voor mijn doel kan ik me prima behelpen, mede ook omdat ik goed (oud) Duits beheers en ook het oude Duitse (gotische) schrift redelijk snel kan lezen. Maar dat hoort ook wel als je je meer dan veertig jaar door de Leidse archieven gegraven hebt door je werk bij het Gemeentearchief. Alleen: papierwormen zorgen voor flink veel gaatjes in het papier, en dat is toch niet helemaal de bedoeling.

Bij mijn eerste bezoek aan Toruń in 2006 kreeg een groep Leidse historici en lieden van aangrenzende vakgebieden een inleiding over het stadsarchief, waarbij een staalkaart van speciale archiefstukken getoond werd. Het jaar daarop kon ik bij het tegenbezoek helaas zelf niet aanwezig zijn, maar voor een goede instructie van mijn waarnemer heb ik toen gekeken naar archivalia die iets over een relatie tussen Leiden en Toruń in het (verre) verleden zouden illustreren. En dat bleek véél meer te zijn dan ik ooit gedacht had.

Sedertdien liet dit onderwerp me niet meer los en maakte ik telkens weer notities. Vooral de rol van de (voormalige) stadsmeestertimmerman Pieter Anthonisz. (die ook wel de achternaam Wijnhoff voerde) bij werk voor de stad Thorn, wellicht voor het Stadhuis dat van 1602 tot 1605 ingrijpend verbouwd werd, biologeerde mij, en vandaar dat ik in de afgelopen bezoeken aan Toruń telkens zoveel mogelijk tijd vrijmaakte om daar in het stadsarchief naar te zoeken. Maar in een beperkt aantal uren doe je niet zo veel, zeker niet als je toch nog wel even wat moet wennen aan het oude Duitse schrift. Op deze manier doorgaand ben ik nog vele jaren onder de pannen, zodat het wel efficiënter zal zijn om eens een periode van b.v. veertien dagen naar Toruń te gaan en er dan ijverig aan door te werken.

En dan is er nog een 'ellende': de bijvangst. Zodra je de inventaris doorleest en ziet dat er, Nota Bene, stukken in het Nederlands aanwezig zijn, dan wordt de verleiding zo groot dat je je niet kunt bedwingen en die stukken toch even opvraagt.

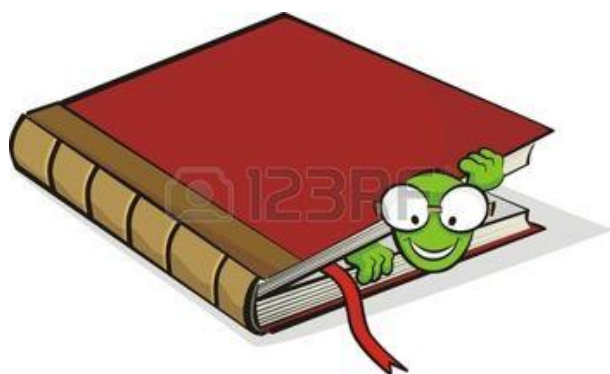
Het gaat over een vrij dramatische zaak van rond 1775, waar overigens geen Leidenaren een rol in spelen. Dit is te mooi om er niet t.z.t. een apart artikel aan te wijden. En daarna weer een prachtig kasboek van een soort studiefonds, waaruit de kosten bestreden werden voor in Thorn geboren veelbelovende jongens (uiteraard alleen protestantse, géén katholieke) om een (vervolg) opleiding elders te volgen, meestal aan de universiteit van Leipzig, maar ook wel aan die van Leiden! Je kunt je voorstellen dat als je dat de eerste keer leest, je even je ogen uitwrijft: Thorners in Leiden!

Met name de (burgemeesters)familie Koye behoorde vaak tot de gelukkigen: hun inschrijvingen aan de universiteit in Leiden konden (op één na) ook teruggevonden worden, al staan ze soms alleen als afkomstig uit Polen of uit Danzig te boek. En dus ontspoord de boel nog erger: al die universitaire relaties leiden af van Wijnhoff en zijn zoon. Kijk je even in een lijst met nieuwe poorters, omdat een van beiden zich misschien definitief in Thorn wilde vestigen (de vader kwam overigens terug naar Leiden – als hij ooit al naar Polen is vertrokken; de zoon woonde in Elbing) en dan vind je hen niet, maar wel een rij met andere Nederlanders, en zelfs mensen met een Leiden-connection.

En dan zie je in een boekwinkel een boek over de geschiedenis van Thorn liggen (een titel als Historia Torunia deel 2, 1548-1660, snap je nog wel) en bij het vluchtig doorbladeren zie je diverse portretten van belangrijke leden van de familie Koye. En dan ook nog eens afgeprijsd! Al kan ik er amper een letter van lezen, de begeerte sloeg vreselijk toe en ik heb het gekocht. Dan is het zaak om een oud-collega zo ver te krijgen dat zijn Poolse vrouw de meest essentiële passages even vertaalt – maar met een passend geschenk (uiteraard een boek in het Pools) kom je ver, en mijn dank is nog steeds verpletterend. Op die manier komt het onderzoek wel verder. Al zal voor het afronden van een publicatie nog wel wat tijd verlopen.

Kortom, Toruń is nog niet van mij af!

Piet de Baar

BplusC zoekt gastgezinnen voor deelnemers aan Summer Dance and Theatre Festival

Deze zomer organiseert BplusC een internationale dans- en theaterweek voor jongeren. In deze week volgen Nederlandse, Poolse en Duitse jongeren lessen dans of toneel en werken ze samen toe naar een voorstelling die aan het eind van de week opgevoerd zal worden.

Naast de lessen worden er ook enkele andere activiteiten aangeboden om elkaar en de stad beter te leren kennen.

Dankzij bemiddeling van de Stichting Stedenband Leiden-Toruń zal ook een groep van de dansschool Mala Rewia uit Toruń deelnemen aan deze week. De groep bestaat uit 14 meisjes in de leeftijd van 11 tot 18 jaar.

De buitenlandse deelnemers slapen zo veel mogelijk bij Nederlandse deelnemers en medewerkers thuis, maar we zoeken ook nog enkele gastgezinnen.

De groep komt aan op zaterdag 16 juli. Op zondag 17 juli starten de lessen. Elke dag is er een vol programma, met soms in de namiddag en avond vrije tijd. Op zaterdagavond 23 juli wordt de voorstelling gegeven en op zondag 24 juli vertrekt de groep weer.

De lessen worden gegeven in het Volkshuis in Leiden, dus we zoeken bij voorkeur gastgezinnen in (het centrum van) Leiden.

Heeft u zelf ook kinderen in de leeftijdsgroep van 11 tot 18 jaar, dan is het wellicht goed om te weten dat Nederlandse deelnemers zich nog aan kunnen melden voor het festival. Meer informatie is te vinden op de site van BplusC: www.bplusc.nl of u kunt contact opnemen met Ita de Hes.

Ook als u gastgezin wilt zijn of meer wilt weten, kunt u contact opnemen met Ita de Hes, hoofd afdeling dans BplusC: i.dehes@bplusc.nl.

We hopen dat u ons wilt helpen om de jongeren uit Toruń een onvergetelijke week in Leiden te geven!

Bibliotheek *plus* Centrum voor kunst en cultuur

Gastadressen gezocht!

Wij zijn dringend op zoek naar logeeradresses voor 3 Poolse gasten tijdens hun bezoek aan Leiden. De groep komt aan op woensdagavond 25 mei 2016 om ca. 17:00 uur en vertrekt op zaterdagavond 28 mei rond 21:00 uur. Lijkt het u leuk om een Poolse gast te ontvangen en heeft u nog een bed vrij? Meld u dan aan bij Sonja Schoonhoven & Diny Joxhorst via leidentorun@yahoo.com

Nieuwsbrief Stedenband Leiden-Toruń 2016, nr 1, mei

Colofon

Redactie: Greet Dusseldorp, Aggie van der Hoek

Opmaak: Aggie van der Hoek

Stedenbandwerkgroep Leiden - Toruń

Voorzitter: Frans Cornelisse
Tel: 071- 5763535
E-mail: frans@cornelisse.nu

Secretaris: Carel van Ingen
E-mail: cenrvaningen@casema.nl

Website: <http://home.kpn.nl/leiden-torun/>
Facebook: [Twincityorganisation Leiden-Torun](https://www.facebook.com/Twincityorganisation-Leiden-Torun/)
Twitter: @LeidenTorun
Giro: NL66 INGB 0004 8780 29
t.n.v. STG Stedenband Leiden-Toruń

Leiden, mei 2016

Bezoek aan Toruń

Zoals ieder jaar in de herfstvakantie zal een delegatie Leidenaars onze zusterstad Toruń bezoeken van 18 t/m 23 oktober a.s..

Een 25-tal mensen heeft zich al opgegeven voor deze reis, maar er zijn nog 15 plaatsen beschikbaar.

Mocht u interesse hebben in een kennismaking, of een hernieuwde kennismaking deze mooie stad, dan kunt u zich opgeven via telefoonnr. 071-5764689, of via de mail greet.dusseldorp@hccnet.nl